

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Олександр Криворучко

МЕРЕЖА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ЗАКЛАДІВ ПОДІЛЛЯ В 1920-Х РР.

У статті висвітлено утворення, реорганізацію культурно-просвітницьких закладів на теренах Поділля у 1920-х рр., аналізується складу культурно-просвітницьких працівників та основні напрямки діяльності цих установ.

Ключові слова: УСРР, Подільська губернія, культурно-творчий процес, культурно-просвітницькі заклади, інтелігенція, українізація.

На початку 1920-х рр. в сільській місцевості основною формою культ-просвітньої роботи були спочатку просвіти, після їх реорганізації - сільбуду та хати-читальні. У містах України головне місце в сітці культурно-просвітницьких установ займали робітничі клуби.

Новій владі були потрібні не настільки «вогнища культури», скільки «центри агітації та пропаганди». В 1920 р. у відозві ЦК « до всіх організацій КПУ» прямо ставилося завдання «оволодіти Просвітами як побутовою і звичною формою культурно-просвітницької роботи в українському селі...саме приміщення просвіти повинно стати місцем, звідки кожен сільський бідняк дізнається про головні та основні завдання Радянської держави» [1, арк. 225].

Як було наголошено на Пленумі Подільського губкому КП(б)У (30.11.1922р.), у зв'язку з тим, що «просвіти являлися визначальними центрами контрреволюції, особливо це було в Подільській губернії, тут чистка просвіт займає колосальне значення», тому «потрібно зайнятися зміцненням нашого ідеологічного фронту на селі – чистці просвіт» [2, арк. 93].

Ідеологізації культурного життя викликала спротив просвітницьких кадрів. Тому більшість просвіт впродовж 1921-23 рр. була реорганізована у сільбуду та хати-читальні, яким надавалося «право організовувати бібліотеку, читальню... видавати листівки, плакати, брошури, книги » [3, арк. 111]. На Східному Поділлі станом на 1 січня 1923 р. діяло 206 просвіт, на 1 квітня – 185, то на 1 липня – жодної [4, арк. 1].

Щодо нових культ-просвітніх закладів на Поділлі, то їх характеристика міститься у «Зведенні про сітку політ-просвітніх закладів і складу політпросвітпрацівників Подільської губернії станом на 1.11.1924 р.», (Див. табл.1).

Таблиця 1.

Сітка політ-просвітніх установ Подільської губернії на 1.11.1924 р.
[5, арк. 13; 6, арк. 26].

Назва округу	Сільбуди		Хати-читальні		Члени установ	
	1923	1924	1923	1924	1923	1924
Вінницький	67	72	18	192	820	7321
Проскурівський	96	56	24	182	917	4037
Кам'янецький	52	75	17	157	715	1135
Могилівський	83	96	35	104	880	10027
Тульчинський	38	39	32	109	633	5616
Гайсинський	37	58	14	80	743	5735
Всього	373	396	140	824	4708	44088

Хоча спостерігалася позитивна динаміка (особливо щодо збільшення хат-читалень і зростання кількості членів нових культ-просвітніх закладів), такий відносно невеликий масштаб охоплення їх діяльністю сільських жителів призводив до того, що, як відзначала у своїх перевірках РСІ, більшість сільбудів і хат-читалень, «замикаючись тісним гуртом комсомольської та частково неорганізованої молоді», фактично ставали клубами молоді [7, арк. 15].

Наприклад, у 1925 р. в огляді політичного і економічного стану Могилів-Подільського Округу, направлено секретарю Оркпарткому (підготовлено начальником окрвідділу та 24 погранзагону ДПУ), наголошувалося, що «відзначається сильний занепад культпросвітроботи в нашому окрузі. Що пояснюється...головним чином відсутністю належного кадру політпросвіт працівників. Як масове явище у всіх селах відзначається, що доросле населення до роботи в сільбудах і хатах-читальнях абсолютно не задіяне і таких майже не відвідує» [8, арк. 121]. У документі наведено конкретні приклади щодо 13 сіл округу, де склався незадовільний стан культурно - просвітньої роботи.

Не відбулося позитивних змін в цьому напрямку і у наступному році. Зокрема, у протоколі засідання комісії агітпропу Могилівського окружком (травень 1926 р.) так характеризується стан культурно-просвітньої роботи в селах Ямпільського, Ялтушківського, Барського районів: «Сільбуд молодь не охоплює і члени драмгуртка перейшли в церковний хор... Молодь сільбуд не відвідує, пияче і спричиняє бійки...Хата-читальня постійно зачинена, газет немає... приміщення хати-читальні подібне на хлів, не опалюється, скло вибите...» [9, арк. 23-24].

Варто зазначити, що навіть 1925 р. в більшості випадків «керуючий апарат СБ української мови не знав, або дуже мало нею володів», а робота цих установ, окрім драм гурткової, на 75% проводилася російською мовою [11, арк. 15]. Це не могло позитивно відобразитися на задоволенні культурних потреб населення, 85% якого складали українці.

Динаміку культ-просвітніх закладів на Поділлі в 1925-27 рр. (на прикладі Вінницької округи) містять звіти Вінницького окружкому КП(б)У VI і VII окружним партійним конференціям (відповідно жовтень, 1926 р. і листопад 1927 р.) (Див. табл.2).

Таблиця 2.

Сітка політ-просвітніх установ Вінницького округу Подільської губернії у 1925-1927 рр. [12, арк. 27; 13, арк. 77].

Назва установи	1925 р.	1926 р.	1927 р.
Сільбуд	64	75	86
Хата-читальня	192	330	408
Клуб	28	36	23

Кардинально не покращувало стан справ у нових культ-просвітніх установах масове залучення до їх діяльності сільського учительства. Наприклад, у тій же Могилівській окрузі у 1925-1926 н. р. до громадської роботи на селі було залучено 65-70% учителів. Та, зважаючи на те, що, як зазначалося у тогочасних звітах, ця робота проводилася в «примусовому порядку», користь від неї була незначна [9, арк. 78].

Такий стан справ був характерний не лише для рядових культпрацівників. Наприклад, на засіданні завідувачів УПО від 07-08. 10. 1926 р., де слухалось питання « Про обслідування політпросвіти Могилівської округи», зазначалося, що в окрузі «Стан політпросвіти надзвичайно тяжкий матеріально й морально, настрої ліквідаційний...За 1925 р. змінилося 6 окрінспекторів політосвіти... окрінспектура політосвіти авторитет має дуже малий» [9, арк. 66].

Щодо визначення якості клубної роботи в містах Поділля важливою є її характеристика, яка містилася у документах місцевих урядовців. Так на засіданні широкої колегії Агітпропу Подільського губкому КП(б)У (квітень 1924 р.) зазначалося: «Клубна робота в місті Вінниця знаходиться в незадовільному стані, особливо внаслідок відсутності відповідних приміщень. Є тенденція перенести клуб в приміщення сільбудинку, і там скоординувати студійну роботу, передавши масову роботу працівникам клубу» [14, арк. 61]. Фактично мова йшла про підміну клубної роботи діяльністю сільбуду. Як свідчать архівні документи, на периферії справи були не в кращому стані.

Найбільшими нацменшинами Поділля були євреї та поляки. Згідно доповіді Євсекції Подільського губкому КП(б)У (березень 1925 р.) для задоволення єврейського населення губернії було зроблено чимало: Центральному робітничому клубі у Вінниці було організовано євсекцію, у всіх районних клубах організовані єврейські куточки, «в цілому ряді містечок різних округів організовано єврейські гуртки при сільбудах і хатах-читальнях», в окремих населених пунктах відкриті єврейські хати-читальні, в Тульчині, Немирові, Калинівці. Могилеві відкриті клуби кустарів-одинаків, «широко розгорнуто по самим закинутим куткам сітка драматичних гуртків», по губернії розіслано 150 бібліотек тощо [10, арк. 33].

А ось яка характеристика єврейської клубної роботи міститься у засіданні завідувачів УПО від 07-08. 10. 1926 р., де слухалось питання «Про обслідування політпросвіти Могилівської округи»: «В містечку Могильові 3 клуби: центральний, робітничий окремий клуб для кустарів одинаків. У двох перших робота не проводиться, тільки жваву роботу проводить Клуб кустарів, який має гарний драмгурток, що дає вистави на єврейській і російській мовах. В клубі добре працює бібліотека, є хорівий гурток» [9, арк. 67].

Інший стан справ складався щодо задоволення культурних потреб польського населення. Проблема передовсім полягала у визначенні кількості

поляків, що проживали на території губернії (розмежування понять «поляк» і «католик»). Як зазначалося на спільному засіданні Польбюро Подільського губкому КП(б)У з представниками ЦК КП(б)У і Наркопроса (1.02.1924 р.), «Губстатбюро визначало 87 тис. польського населення і католицького 303 тис.» [15, арк. 13]. А у секретній записці Інспектури при польських закладах Подільського губкому КП(б)У констатовалося: «Поняття «поляки» і «католики» завдяки цілому ряду історичних причин являються серед населення синонімами і проведення межі між одним і другим поняттям являється неможливим [16, арк. 3].

Ще була проблема розмежування «поляків», «католиків» і «українців-католиків». В секретному листі Польінспектури Кам'янецького Окрнаросвіти до ПБ ЦК КП(б)У (16.10.1924 р.) констатовалося: «Розмежувати «українця-католика» від поляка майже неможливо із наступних причин. Населення, яке зазнало національне гноблення царського режиму, що розмовляє на суміші української та польської мов, часто говорять «я при царизмі втратив свою мову, нехай же діти знайдуть її». Окрім того до недавнього часу поширювалися чутки, що поляків, які проживають в Кам'янецькій окрузі, у випадку війни з Польщею чи Румунією, будуть відсилати до Росії чи в Сибір. Ця обставина впливала на збільшення «католиків-українців» [16, арк. 9].

До консервування цієї проблеми призводили як рішення місцевого керівництва, так і позиція центральних органів влади. Прикладом останнього може бути заява Голови ДВК Слинько, підтримана в Наркомпросі Ряппо, що «На Поділлі поляків немає, а є тільки українці-католики, яких необхідно в терміновому порядку українізувати» [17, арк. 13].

Тому, як констатовали представники Польської секції Подільського Губкому КП(б)У, це призводило до того, що на місцях представники влади применшували кількість польського населення, і інколи навіть відмовлялися визнавати його наявність. Зокрема, як зазначалося у доповіді працівника Польсекції «в Кам'янецькому окрузі Дунаєвецькому районі є села до 75-80% польнаселення, в той час в Райвиконкомі не рахується жодного поляка, а тільки католики... Теж саме становище у Вінницькому окрузі... Проскурівському окрузі» [17, арк. 13].

Окрім того, було прийнято ряд постанов бюро губкому, окружкомів і районних керівників, спрямованих не тільки проти відкриття нових польських культпросвітніх закладів, а навіть на скорочення вже діючих.

За таких обставин, говорити про задоволення культурних потреб польського населення в указаний період не доводиться.

В цілому, сільбуди та клуби охоплювали найбільш активну частину населення. На середину 1920-х рр. сільбудами та клубами було охоплено відповідно 265 тис. та 366 тис. чол. [18, с. XVIII]. Більшість жителів міст, а особливо сіл, залишалися поза їх діяльністю, або у кращому випадку відігравали роль об'єктів культурницької роботи, що не могло повною мірою задовольняти їх потреби.

Важливим чинником, який визначає ступінь культурного розвитку нації є наявність і чисельність її інтелігенції, як генерує здобутки духовного життя суспільств, є носієм культурних цінностей народу.

Інтелігенція УСРР на початок 1920-х рр. складала приблизно 0,7% від загальної кількості населення республіки, що становило близько 200 тис. чол. (включаючи службовців) [19, с. 82].

Міський перепис 1923 р. зафіксував у містах України робітників культури і освіти – 38357 чол. Досить чисельною була група населення, об'єднана в категорію «осіб вільних професій» - 25 054 чол. Сюди входили артисти, музиканти, літератори, педагоги, служителі культу тощо [20, с. 178]. Зокрема, на Поділлі міський перепис 1923 р. зафіксував таку кількість жителів, які були віднесені до категорій, що потенційно могли бути середовищем формування інтелігентських кадрів: службовці – 22 567 чол., особи вільних професій – 2515 чол., інші заняття – 11848 чол. Причому серед категорії «службовці» культурно-просвітній персонал становив 13,1%, медико-санітарні службовці – 8,4%, адміністрація і суд – 7,7% [10, арк. 47-48].

На жаль перепис 1923 р. врахував лише інтелігенцію міст і містечок. Щодо сільської місцевості, то за даними перепису 1926 р. тут нараховувалося працівників культури та освіти 37389 чол. (з них 37028 учителів) [19, с.95]. Логічно буде припустити, що для початку 1920-х рр. цей показник був значно нижчим. Обділеність професійними кадрами сільських культурних установ значною мірою визначала їх провінційний характер.

Значне місце серед закладів культури в 1920-х рр. посідали бібліотеки. Діяльність яких через їхню специфіку мала чи не найбільший вплив на формування культурного рівня населення. У містах

У містах бібліотечну мережу складали самостійні бібліотеки, бібліотеки радянських, партійних установ, громадських об'єднань, бібліотеки навчальних, наукових закладів, клубні бібліотеки (робітничі, профспілкові) тощо. Також функції центральних міських та губерньських бібліотек виконували державні бібліотеки та їх філії [21, с. 729]. У селищах міського типу функціонувала певна кількість хат-читалень (до 30% від всіх бібліотек).

У сільській місцевості переважали стаціонарні бібліотеки при сільбудах (в середньому – 7-205 книг у сільбудах та 209-605 книг у райсільбудах) [22, арк. 59]. Наприклад, у Могилівській окрузі у 1925 р. нараховувалося 14 бібліотек при райсільбудах з пересічною кількістю книг від 1 до 3 тис. примірників [9, арк. 67-68].

Щодо сільбудівських бібліотек на Поділлі, то в середньому їх фонд нараховував 40-60 книг [4, арк. 197]. У Подільській губернії (як в УСРР в цілому), в 1922 р. у містах превалювали самостійні бібліотеки та бібліотеки при закладах (21 з 25 самостійних бібліотек, які діяли в краю). Сільську бібліотечну мережу складали книгозбірні при хатах-читальнях, а після їх реорганізації – бібліотеки при сільбудах. Так з 499 хат-читалень 470 припадали на сільську місцевість [24, арк. 5].

В 1920-х рр. міська бібліотечна мережа фінансувалася із державного, місцевого бюджетів, спеціальних коштів, культфондів, коштів від промисловості. Наприклад, газети та журнали для читальні Кам'янець-Подільського ІНО передплачували коштом інституту, а також за рахунок пожертв студентів [25, с. 53].

Важливою складовою культурного життя суспільства є сценічне мистецтво. В містах України воно було репрезентовано театром, оперою, балетом.

Звичайно, не всі міські жителі однаковою мірою могли користуватися здобутками сценічного мистецтва. Перехід на самоокупність, передача театрів у оренду, дороговизна квитків зробили театри недоступними для широких народних мас. Щоб покращити становище РНК УСРР було видано постанову від 4.08.1921

р., де йшлося про необхідність виділення половини всіх місць в театрах для безкоштовного розподілу серед членів профспілки та червоноармійців; виділення певної кількості дешевих квитків; постановку спектаклів для робітників зі спеціальною скидкою в вартості квитків [26, с. 423]. Та через її погане виконання стан справ не покращився: театральне мистецтво продовжувало залишатися певною мірою елітарним. Більшість міських жителів була позбавлена можливості користуватися його цінностями.

Та й репертуар театрів не завжди відповідав інтересам аудиторії, особливо українського глядача. На підтвердження цієї тези наведемо такий приклад: навіть на третьому році декларованої «українізації» в театральному житті України переважала російська мова. Так, протягом театального сезону 1925-26 рр. в республіці відбулося 7280 вистав. З них російською мовою – 5000 (70%), українською – 1480 (20%), єврейською – 740 (10%) [27, арк. 45]. Доля українських театрів становила 26% [28, с. 510].

Ще більшою мірою, ніж міські жителі, здобутками сценічного мистецтва було обділене сільське населення. На відміну від міст, в яких діяли театри, опера, театральна робота на селі зводилася до «театральщини» сільбудів хат-читалень та нечастих гастролей міських виїзних труп.

Наприклад, на уже згаданому засіданні завідувачів УПО від 07-08.10. 1926 р., де слухалось питання «Про обслідування політпросвіти Могилівської округи», зазначалося, що в окрузі «Художня робота майже вся полягає у виставах, що дають гастролери... усі гастролі мають дуже низький художній рівень». [9, арк. 67-68].

Певне уявлення про масштаби цієї роботи можна скласти, проаналізувавши чисельність культурницьких кадрів які її виконували. Зокрема, за підсумками перепису 1926 р. працівників мистецтва в сільській місцевості проживало 246 чол. (4,4%), причому найчисельнішою серед мистецьких кадрів була категорія «музиканти» - 127 чол. [19, с. 95].

Обмаль працівників мистецтва зумовлювала обмеженість театального життя в сільській місцевості, його «хуторянську» спрямованість.

Не могли зарадити цьому й нечасті гастролі міських труп, коли взяти до уваги, що головною метою їхніх вистав було не поширення здобутків мистецтва, а проведення агітаційних кампаній, на що спрямовували ці колективи у своїх інструкціях чиновники Головополітосвіти УСРР. Наприклад, в одній із них зазначалося: «Наша мета – провести продовольчі гасла і пояснити селянинові зміст нашої нової політики в галузі продовольчій... Всі нові засоби сучасного мистецтва повинні бути рішуче принесені в жертву ля цієї мети» [29, арк. 85].

Хоча, справедливості ради, слід визнати, що були й (хоча не часті) позитивні приклади діяльності виїзних мистецьких колективів у подільське село. Так, у листі керівництва Могилівського окрком КП(б)У до всіх завкомів цукроварень та райкомів партії (серпень 1926 р.) зазначалося, що з метою «підсилення українізації в районах Могилівщини і серед робітників та службовців цукроварень а також для розвитку на периферії хорового українського мистецтва», слід надати всебічне сприяння (передовсім «засобами пересування») Українській хоровій капелі, яка налічувала 40 учасників. Капела характеризувалася як «Український хор...з досить обширним репертуаром пісень, що гарно виконються» [9, арк. 20].

На початку 1920-х рр. все більше в життя міських і сільських жителів проникає такий важливий засіб духовного впливу як кіно.

Міська сітка кінотеатрів поділялася на комерційні та клубні установи. Зокрема на жовтень 1924 р. в містах УСРР нараховувалося 177 комерційних та 123 клубні кіноустановки [30, арк. 84]. За перше півріччя 195 р. відбувся ріст сітки кінотеатрів (особливо робітничих) – їх кількість досягла 424 установи [31, арк. 15].

Всі кінотеатри сплачували державі податок за демонстрацію фільмів. Причому, якщо сума податку комерційних кінотеатрів становила до 30% їх валового доходу, то із робітничих клубів стягувалося від 5 до 15 крб. за кожну демонстрацію, щ лише відшкодовувало амортизацію картини та затрати на прокат.

Робітничі кінотеатри були об'єднані в куці (не більше десятка в одному). Куц обслуговувався 1 фільмом у тиждень, який кожен кінотеатр отримував у зазначений день. Кінофільми, отримані в порядку куцового постачання, демонструвалися лише на закритих сеансах, які мали право відвідувати тільки члени клубу їх сім'ї за цінами. Не більше 10 копійок за сеанс [30, арк. 85]. Подібні умови демонстрування фільмів не задовільними потреб всіх робітників підприємств-власників, не кажучи про інші соціальні групи населення.

У порівнянні з містом село було більш обділене цим видом мистецтва. До 1925 р. основною формою демонстрування фільмів у сільській місцевості була кінопересувка. На Поділлі, наприклад, у селі в 1923 р. не було жодної кіноустановки. На 1924 р. було заплановано змонтувати 20 пересувок [6, арк. 26]. Однак, всі кіноустановки вирішили розмістити в містечках. І лише втручання Всеукраїнського фото кіноуправління при Наркомосвіти УСРР призвело до виправлення допущених помилок [32, арк. 52].

Губкіно розбило територію губернії на 4 куців по 5 населених пунктів, для розподілу кіноапаратів. По округах була така картина: Могилівський – 3 кіноустановки, Вінницький – 4, Тульчинський – 4, Гайсинський – 4, Проскурівський – 1, Кам'янецький – 4. Окрім того, в округах вже діяли 19 апаратів на сак заводах [5, арк. 1].

При чому, як зазначалося у листі ВУФКУ містилася директива: «Кінофікувати село, а зовсім не містечко, не завод, а сільбуд». Однак, ставилися нереальні завдання. Так, відстань від однієї до іншої установки мала становити 12-30 верст; 20 кіноустановок мали обслуговувати 4 механіки, а фільми обіцяли надавати безкоштовно [6, арк. 235].

Таким чином, різниця в розвитку соціально-культурних інфраструктур села та міста, наявність культурно-побутових відмінностей між ними обумовлювали те, що сільські та міські жителі мали різні можливості для задоволення своїх культурних потреб і реалізації творчих можливостей.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГОУ) Ф.1. Оп.20. Спр. 354.
2. Держархів Вінницької області (далі ДАВіНО) Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 11.
3. ЦДАГОУ. Ф.1 Оп. 20. Спр. 1489.
4. ДАВіНО. Ф. 254. Оп. 1. Спр. 195.

5. ДАВіНО. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 1569.
6. ДАВіНО. Ф. П-30. Оп. 1. Спр. 1565.
7. ЦДАГОУ. Ф.1. Оп.20. Спр. 1854.
8. ДАВіНО. Ф. П-31. Оп. 1. Спр. 118.
9. ДАВіНО. Ф. П-31. Оп. 1. Спр. 190.
10. ДАВіНО. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 242.
11. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (далі ЦДАВОУ) Ф.539. Оп.3. Спр.1393.
12. ДАВіНО. Ф. П-29. Оп. 1. Спр. 205.
13. ДАВіНО. Ф. П-29. Оп. 1. Спр. 289.
14. ДАВіНО. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 1510.
15. ДАВіНО. Ф. П-30. Оп. 1. Спр. 1674.
16. ДАВіНО. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 1683.
17. ДАВіНО. Ф. П-1. Оп. 1. Спр. 1674.
18. Статистика України. - №110, сер. УП. – Т. VI, вип. 2. – Харків, 1927. 90 с.
19. Касьянов Г.В. Українська інтелігенція 1920-х – 30 –х років: соціальний портрет та історична доля. – Київ: Глобус, Вік; Едмонтон: Канад. Ін.-т Укр. Студій Альберт. Ун-ту, 1992. 176 с.
20. Очерки развития социально-классовой структуры УССР (1917-1937).- Киев: Наукова думка, 1987. 238 с.
21. Збірник узаконень і розпоряджень робітничо-селянського уряду України. - 1922.- №49.
22. ЦДАВОУ. Ф.539. Оп.3. Спр.1400.
- 23.Бібліотеки Поділля (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) : монографія / О.Б. Айвазян, В.С. Прокопчук. – Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2016. 256 с.
24. ДАВіНО. Ф. 965. Оп. 5. Спр. 299.
25. Комарніцький О.Б. До питання по участь студентства у житті бібліотек педагогічних навчальних закладів Поділля та південно-східної Волині (1920-1930-х рр.) // Бібліотечна справа на Поділлі: історія і сучасність: матеріали науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 21 червня 2016 р.– Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 52-56.
26. Збірник узаконень і розпоряджень робітничо-селянського уряду України -1921. - №15.
27. ЦДАГОУ. Ф.1. Оп.20. Спр. 2251.
28. Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК: В двох томах . – Т. 1. 1918-1941. – Київ: Вид-во політ. літ. України, 1976. 1007 с.
29. ЦДАВОУ. Ф.539. Оп.3. Спр.110.
30. ЦДАВОУ. Ф.539. Оп.3. Спр.1403.
31. ЦДАГОУ. Ф.1. Оп.20. Спр. 154.
32. ЦДАВОУ. Ф.539. Оп.3. Спр.1441.